

Dün VE BUGÜN

Batıya açılan pencere...

Yeni Sabah

I 481 de padişah olan ikinci Bayazıt zamanında Galatada Perşembe pazarından yukarısı bomboştu; buralarda avlanıyordular.

O sırada otuz bin arşınlık bir arsa üzerine bir saray yaptırıldı ve buna Galata Sarayı denildi. Burası o devre göre yüksek sayılabilecek bir okuldu; İkinci Selim zamanında medrese haline kondu. Tekrar saray oldu ve 1665 de Köprülü Fazıl Ahmet Paşanın sadrazamlığı sırasında bir defa daha medrese haline getirildi. 1715 de bina büyük bir saray olarak yeniden inşa edildi; birinci Mahmut tarafından bir kütüphane ile bir medrese ilâve olundu.

1820 de ikinci Mahmut binayı büsbütün yıktırdı; ahşap olarak yaptırdı; bir müddet sonra Tıbbiye mektebi buraya yerleştirildi; büyük bir yangında kül oldu; 1861 de Sultan Aziz kârgir olarak yaptırdı. 1868 de Mekteb-i Sultanî bu binada kuruldu. 22 Şubat 1906 da bina yandı, yalnız duvarları kaldı; bazı tâdilât yapılarak mektep halinde yeniden inşasına başlandı; 1908 de bitirildi. Bu itibarla bugünkü Galatasaray lisesi 43 yaşındadır.

Galatasaray lisesi şair Tevfik Fikretin bir şiirinde yazdığı gibi doğunun batıya açılan bir penceresidir.

Avrupa medeniyetini memleketimizde yaymak böylece varlığımızı koruyabilmek için batı kültürünü mümkün olduğu kadar elde etmek lüzumu mutlaktır. Bu ihtiyaç ilk defa 1839 da kabul edilmiş, çeşitli yollardan gayeyedoğru yürünmüştür; fakat bu yürüyüş maalesef çok yavaş olmuştur; lüzumu kadar hızlı gidebilseydik şimdi en basit ihtiyaçlarımız için onlara muhtaç kalmazdık.

Galatasaray lisesi bir Fransız kültür müessesesi halinde çalışıyordu, iyi talebe yetiştiriyordu; oradan mezun olanlar arasında bu memlekete büyük hizmetler etmiş adamlar vardır. Devlet adamları, âlimler, diplomatlar, tüccarlar, sanatkarlar, generaler, mühendisler, doktorlar, muharrirler gibi şahsiyetlerin listesi yapılırsa sayısı yüzleri, belki binleri bulur. Zaten bunun içindir ki, pek çok anneler ve babalar çocukları bu okula vermek istiyorlar. İsteklilerin çokluğu dolayısıyla kabul şartlarında vakit vakit daraltma yapıldı; geçen senedenberi giriş imtihanı usulü kondu; şikâyetlerin önünü almak için başka çare de yoktu.

Fakat meseleyi yakından bilenlere göre on beş yirmi senedenberi Galatasaray lisesinden çıkanların bir kısmı maalesef daha evvelkiler derecesinde değildir; bunun da sebebi programlarda yapılan tâdiller ve bilhassa tek parti sisteminin tabii neticesi olarak nüfuzlu şahsiyetlere mensup talebeye gösterilen müsamahadır. İltimasın hüküm sürdüğü bir cemiyette kabiliyetler söder ve kabiliyetsizler birer türedî halinde, birer parazit unsur olarak ön saflarda görülürler; giriş için imtihan usulünün konması bu mahzurun kaldırılması yolunda ilk adımdır.

Ankarada Galatasaray tipinde ve öğretimi İngilizce bir lise açılacağı haber veriliyor. ecnebi okullarda ücretler yüksek olduğundan bir çokları çocuklarını oralara veremiyorlar; bu itibarla İstanbulda da Ankarada açılacağı bildirilen lise gibi bir lisenin kurulması mühim bir ihtiyaca cevap verecektir.

Kadırcan KAFLI

